

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340123 Ollajvs

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges.

Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man från i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Begreppsförklaringar Natura 2000

SPA - Område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde i enlighet med EU:s fågeldirektiv (2009/147/EEG).

pSCI - Område som är föreslaget av regeringen, men ännu ej antaget av EU-kommissionen.

SCI - Område som, i den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regionerna det tillhör, väsentligt bidrar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos någon av livsmiljöerna i bilaga 1 i art- och habitatdirektivet eller någon av arterna i bilaga 2 i samma direktiv. Områden som kan bidra till att nätverket Natura 2000 blir sammanhängande och som väsentligt bidrar till bibehållandet av den biologiska mångfalden inom den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regioner (kontinental, boreal, alpin, marin östersjön och marin atlantisk) som avses.

SAC – Område av gemenskapsintresse (SCI) som av regeringen med stöd av MB (Miljöbalken) 7 kap. 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde.

Gynnsamt bevarandetillstånd

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

- populationsutvecklingen visar att arten på lång sikt kommer att förbli en del av sin livsmiljö
- dess naturliga utbredningsområde inte minskar och sannolikt inte heller kommer att minska
- tillräckligt mycket livsmiljö finns för att arten ska bibehållas på lång sikt.

En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- dess naturliga utbredningsområde och de ytor den täcker är stabila eller ökande
- de strukturer och funktioner som krävs för att livsmiljön ska bibehållas finns kvar under överskådlig framtid
- bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0340123 Ollajvs

Kommun: Gotland

Områdets totala areal: 116,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2018-12-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-20

Markägarförhållanden: Statliga och privata

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

3260 - Mindre vattendrag

6210 - Kalkgräsmarker

6410 - Fuktängar

9010 - Taiga

1386 - Grön sköldmossa, *Buxbaumia viridis*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

---Prioriterade bevarandevärden---

Inom Natura 2000-området Ollajvs är de prioriterade bevarandevärdena områdets Mindre vattendrag (3260), Kalkgräsmarker (6210), Fuktängar (6410) och Taiga (9010), samt förekomsten av Grön sköldmossa (1386).

Det är prioriterat att bevara ett artrikt skogsområde, den flora och fauna som är typisk för de ovan

nämnda naturtyperna, och att bevara och säkerställa områdets hydrologi för ett långsiktigt bevarande av de utpekade naturtyperna och de till naturtyperna knutna arterna.

---Motivering---

Ollajvs är ett skogsområde som till stor del består av äldre grandominerad skog med rik förekomst av död ved och fuktigare sumpskogspartier. Skogen hyser många ovanliga arter av insekter, mossor, lavar och svampar och ett stort antal häckande fågelarter

---Prioriterade åtgärder---

Förhindra att områdets hydrologi och hydrokemi påverkas negativt av dränerande åtgärder i skogen, i dess närmaste omgivning samt i tillrinningsområdet i övrigt. Hävd bör införas i de öppna delarna av området (en fuktäng och en kalkgräsmark) för att motverka igenväxning. Vid ogynnsam täckningsgrad av igenväxningsvegetation i de delar av området som är öppna kan manuell underhållsröjning (försiktig naturvårdsinriktad röjning) göras vid behov.

Beskrivning av området

Området är beläget cirka 1 kilometer sydväst om Ljugarns samhälle och består till största delen av äldre barrskog på rikare mark med lång trädkontinuitet. Området hyser höga skogliga naturvärden, och mer än en tredjedel av området har klassats som skogliga nyckelbiotoper (37%). Marken består av ett tjockt jordtäckte med stort inslag av sand och grus och området är omväxlande fuktigt och blött. De blötare områdena består av en igenväxande fuktäng och flera områden med sumpskog, med flera träd på tydligt utvecklade socklar och en hög och jämn luftfuktighet. Genom området rinner också Svajdeån och ett par mindre biflöden till ån, som ger karaktär åt området och utgör lek- och uppväxtplats för havsöring. Den gamla delen av skogen är en värdefull livsmiljö för bland annat flera ovanliga arter insekter, lavar och svampar. I skogen finns även rikligt med död ved (torrträd, högstubbar och lågor). I norra delen av området finns en tallsumpskog med stora ornitologiska värden.

De enda delar av området som inte utgörs av skog är en betesmark i västra delen av området (runt ett bronsåldersröse) samt norra delen av Älskvät som sträcker sig in i området söderifrån. Den del av Älskvät som ligger inom Natura 2000-området utgörs av en igenväxande fuktäng.

Förutom gran och tall som dominerar området finns inslag av ek, glasbjörk och sälg. I buskskiktet finner man bland annat rönn, slån och nypon. Bland de dominerande kärlväxterna återfinns blåbär, gullviva, lingon, harsyra, skogssallat, ängskovall, ryl, stenbär, skogsfräken, vårfryle, vitpyrola, björkpyrola, jungfru Marie nycklar, grönvit nattviol, ormbär, skogsnäva och tuvtåtel. Bland mossorna finns bland annat vitmossor (tallvitmossa, uddvitmossa, sumpvitmossa och röd glansvitmossa) samt kammossa, väggmossa, husmossa, bräkenmossa, stor tujamossa, kranshakmossa, kvastmossa, björnmossa och bland ormbunkarna finns majbräken, skogsbräken och ekbräken. Inom området finns även en lokal för den sällsynta mossan grön sköldmossa. På många av de äldre granarna växer lavar som gammelgranslav, kattfotslav och havstulpanlav, arter som visar på skogens höga naturvärden. I de fuktigare delarna domineras florans av älvväxing, blodrot, älgört, ängsstarr, brakved, revsuga, ängsnycklar och skogskovall. Ett stort antal fågelarter häckar inom området, bland annat spillkråka, gärdsmyg, ormråk och duvhök.

Inom området finns flera fornlämningar. Hela området är naturreservat sedan år 2002 och mer än en tredjedel av området har klassats som skogliga nyckelbiotoper.

Vad kan påverka negativt

---Ingrepp och störning---

Kraftiga ingrepp och störning är ett hot mot områdets naturtyper och arter. Framförandet av fordon i terrängen kan skada vegetation. Gödsling, kalkning eller insådd av för naturtypen

främmande arter har en negativ inverkan på områdets biologiska värden. Alla former av produktionsinriktat skogsbruk som till exempel avverkning, gallring, markberedning, dikning eller plantering utgör ett hot mot området. Avverkning i omkringliggande skogsområden ger en fragmentering och minskar kontakten mellan området och andra skogar vilket minskar det genetiska utbytet mellan populationer. Anläggande av skogsbilvägar kan fragmentera området och medföra att hydrologin i skogsområdet förstörs. Skogsbruk i omkringliggande områden utgör även ett hot i form av förändringar i områdets hydrologi. För att skydda i synnerhet områdets fuktigare delar får hydrologin inte påverkas negativt genom ingrepp så som till exempel dikning.

---Igenväxning---

Igenväxning är det främsta hotet mot de öppna områden som finns i Ollajvs, fuktängen i södra delen av området och kalkgräsmarken i områdets västra hörn. Igenväxning utgör ett påtagligt hot mot de biologiska värdena i öppna gräsmarker, och är en naturlig följd av upphört bete. Många av bevarandevärdena i gräsmarker är också beroende av att näringsfattiga förhållande råder.

Hävdgynnade arter missgynnas och konkurreras ut vid förändrade näringsförhållanden till följd av ökad kvävedeposition och andra luftburna föroreringar samt surt nedfall, vilket bidrar till förändrad artsammansättning och ökad igenväxning.

---Påverkan på hydrologi och hydrokemi---

Delar av skogen i Ollajvs är sumpskog med en rad arter beroende av fuktiga förhållanden. Alla typer av dränerande åtgärder, t.ex. täktverksamhet, dikning, körning och andra markavvattande åtgärder påverkar hydrologi och hydrokemi, vilket kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Vidare kan anläggning av skogsbilvägar över eller i närheten av området påverka hydrologin och/eller hydrokemin i området. Hydrologiska ingrepp i våtmarker, såsom exempelvis dränering av vatten från området leder ofta till att torv oxiderar, vilket i sin tur medför att närsalter frigörs. En ökad närsaltsbelastning gynnar en rad arter på bekostnad av karaktärsarter och typiska arter för områdets ingående naturtyper. Påverkan på hydrokemi och hydrologi utgör även en hofaktor i fuktängen i områdets sydöstra del, som utgör norra delen av våtmarken Älskvät, där södra delen av myren dikades på 70-talet vilket kan ha påverkat hydrologin negativt i såväl myren (där den nordligaste delen ligger inom Natura 2000-området) som i området som helhet.

Effekterna av dränerande åtgärder kan vara uttorkning, ökad igenväxning och erosion. Avverkning, körning, markberedning, plantering eller andra skogliga åtgärder i närliggande fastmarksskog påverkar hydrologi, lokalklimat och markstruktur och kan leda till läckage av näringsämnen, vilket kan påverka artsammansättningen även inom Natura 2000-området.

Bevarandeåtgärder

- Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktade ändamål som skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap. 28 a § miljöbalken).
- Området ligger inom Riksintresse för Naturvård.
- Området ligger inom Riksintresse för Friluftsliv.
- Området ligger delvis inom riksintresse för Kulturvård.
- Området är skyddat som naturreservat.

För att bevara de naturvärden som är knutna till området är det av stor vikt att hydrologin i området bevaras intakt och att igenväxning motverkas i de öppna delarna av området. En

igensättning av diket i södra delen av Älskvät (eventuellt i kombination med röjning av igenväxningsvegetation, åtminstone i Natura 2000-området) är ett alternativ för att återställa myrens hydrologi.

---Underhållsröjning---

Naturvårdsröjningar kan ske vid behov för att förhindra igenväxning och förbuskning i de öppna markerna (fuktängen och kalkgräsmarken).

I skogen bör en flerskiktad skog med rik förekomst av gamla träd och död ved eftersträvas. Här bör naturlig dynamik i huvudsak få råda, men naturvårdande plockhuggningar kan göras för att skapa ökad luckighet och flerskiktning om det skulle bedömas vara av vikt för bevarandet av områdets naturvärden. Vid eventuella plockhuggningar i trädskiktet sker ett större uttag av yngre träd än hos medelåldersträd. Gamla träd och död ved bör alltid bevaras.

Röjningen bör i första hand ske manuellt. Röjningsrester tas bort, alternativt eldas upp på plats.

---Bete---

Den enda del av Ollajvs som betas idag är kalkgräsmarken i områdets västra hörn, som betas med får. Ett återupptaget bete (alternativt slåtter) i fuktängen i norra delen av Älskvät, hade varit positivt för att förhindra igenväxning och för många av områdets arter. Vid ett eventuellt återinförande av bete bör stödutfodring liksom avmaskning i förebyggande syfte, så kallad strategisk avmaskning, undvikas. Avmaskningen skall skötas utanför naturbetesmarken och avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) får ej användas. Även slåtter anpassad till områdets förutsättningar kan övervägas i Älskvät för att komma tillrätta med igenväxningen av axag.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

3260 - Mindre vattendrag

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,2 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Svajdeån och flera biflöden till ån rinner genom Natura 2000-området, och har sitt utflöde i Svajde strax söder om Ljugarn. Vattendraget är en meandrande bäck med främst sandbotten som bland annat utgör lekplats för öring. Vattendraget har i sin helhet en naturlig sträckning till 82%. Ån rinner till största delen genom äldre skogsmark och är väl beskuggad. Höga naturvärden hos vattendraget och dess närmiljö finns framför allt inom just Ollajvs. Inom området förekommer död ved i vattendraget. Inga vandringshinder förekommer i eller nedanför natura 2000-området.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av små till medelstora naturliga vattendrag eller delar av vattendrag i flacka landskap samt i skogs och bergslandskap. Naturliga variationer av vattenståndet och skiftande vattendynamik, med lugna till forsande vattendragssträckor, skapar en variation av strandmiljöer och bottenar med förutsättningar för hög biologisk mångfald. Vattendragen har en vegetation med inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och/eller akvatiska mossor.

Naturtypen kan delas upp i två undergrupper, en "flytbladstyp" och en "mosstyp".

"Flytbladstypen" utgör hela eller delar av vattendrag i jordbrukslandskapet eller andra flacka delar av avrinningsområdet. Dessa vattendrag eller delar av vattendrag är mer eller mindre lugnt flytande, relativt öppna (solbelysta) och har ofta ett relativt näringsrikt sediment.

"Mosstypen" utgör naturliga vattendrag med förekomst av olika arter vattenmossa (t ex *Fontinalis*) och annan karaktäristisk vegetation. Även dessa vattendrag kan i delar vara öppna och solbelysta, men har generellt mer strömmande vatten och steniga bottenar.

Naturtypen förekommer tillsammans med större vattendrag (naturtyp 3210), till vilken den ofta är ett biflöde. Vattendragets variation gällande bottenstruktur, vegetation och strandstrukturer förutsätter oreglerad vattenföring. Den naturliga vattendynamiken är därmed en förutsättning för att upprätthålla livsmiljön för naturligt förekommande arter. Strandzonen inom översvämningområdet är en naturlig del av vattenmiljön och har avgörande betydelse för ekologin i limniska naturtyper. Fria vandringsvägar krävs i vattendraget såväl som i anslutande vattensystem (frånvaro av antropogena vandringshinder är en förutsättning för många av naturtypens arter). Naturliga omgivningar med strandskog/svämskog, våtmarker och mader behövs för att upprätthålla livsmiljöer, vattenkvalitet och en naturlig näringsomsättning.

För att tolkas som denna naturtyp bör vattendraget, i huvuddelen av sin sträckning, ej vara avsevärt påverkat av eutrofiering, försurning eller fysisk påverkan (kontinuitet, hydrologi, markanvändning i närmiljö), det vill säga statusen enligt vattenförvaltningen får inte vara dålig eller otillfredsställande. God vattenkvalitet är avgörande för många av naturtypens typiska arter. Vattensystemen är normalt näringsfattiga i de övre delarna och mer näringsrika i de nedre, men inom ramen för naturtypen förekommer dock flera olika vattenkemiska förhållanden.

Bevarandemål

Arealen av Mindre vattendrag (3260) ska vara minst 0,2 hektar. Naturtypens areal är ett

ungefärligt värde som kan variera beroende på naturliga variationer i vattenflöde och sedimentations- och erosionsprocesser.

Vattendraget har en naturlig hydrologi med naturliga vattenståndsfluktuationer och flöden, och strandzoner med naturliga sedimentations- och erosionsprocesser. Vattendraget är väl beskuggat och har förekomster av död ved. Det finns en kontinuitet i närmiljön med avseende på hydrologi, luftfuktighet och substrattillgång. Vattendraget har fungerande buffertzoner till omgivande åkermark och produktionsskog även utanför Natura 2000-området. Konnektiviteten är god (fria vandringsvägar och flöden) i vattendraget och i anslutande vattensystem.

Vattenkvaliteten i området är god, och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier försumbar. En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter och karaktärsarter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

6210 - Kalkgräsmarker

Areal: 0,95 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Kalkgräsmarker förekommer i Ollajvs i nordvästra hörnet av Natura 2000-området runt bronsåldersröset Digerrojr. Gräsmarken betas av får.

Generell beskrivning

Naturtypen kalkgräsmark innefattar torra till friska, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett rikligt inslag av örter, särskilt kalkkrävande sådana. Jordlagret är tunt och näringsfattigt och har skapats från kalkstensberggrund. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-20 % och naturtypen är mestadels helt öppen.

Hävdgynnade arter ska finnas. Viktiga orkidélokaler är en prioriterad undergrupp av naturtypen och hyser antingen en riklig förekomst av orkidéer, en värdefull population av minst en nationellt mindre vanlig orkidéart, eller en förekomst (oavsett storleken) av minst en orkidéart som är nationellt eller regionalt sällsynt eller mycket sällsynt.

Örtrikedomen gör kalkgräsmarkerna viktiga för många insekter, inte minst bin och fjärilar. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. I sydöstra Sveriges sommartorra områden kan kalkmarkerna uppträda som olika typer av stäppartade torrängar med arter som ängshavre, brudbröd, backsmultron, backklöver, flentimotej. I vissa områden kan toppjungfrulin, fältsippa och fältvädd också vara vanliga i naturtypen. På friskare kalkmarker finns arter såsom vildlin, darrgräs och rödkämpar. Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte går att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Arealen av Kalkgräsmark (6210) ska vara minst 1,0 hektar.

Vegetationen skall vara tydligt hävdpräglad och ha en för naturtypen naturlig artsammansättning, inklusive kalkkrävande arter. Gräsmiljön skall vara öppen med endast enstaka träd och buskar. Ett visst inslag av buskar och träd förekommer och gynnar bl.a. insektsfaunan i området.

Kalkgräsmarkerna hävdas årligen genom bete, och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

6410 - Fuktängar

Areal: 1,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Den enda fuktängen i Ollajvs ligger i sydöstra delen av Natura 2000-området, och utgör norra deln av våtmarken Älskvät (som till största delen ligger utan för området). En stor del av fuktängen är trädbevuxen, och ingen hävd förekommer idag. Älskvät är dikad i södra delen (utanför Natura 2000-området), vilket kan ha en negativ påverkan på myren som helhet och kanske även på Natura 2000-området i övrigt (genom att påverka hydrologin).

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av våta gräsmarker på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. Krontäckning av träd och buskar är låg, 0-30%, och inte av igenväxningskaraktär. I typen ingår både ohävdade och hävdade marker nedanför trädgränsen. Två undertyper finns: a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bland annat "kalkfuktängen". b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blåtåtel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet. För upprätthållande av gynnsam bevarandestatus bör objektets hävdhistoria vara vägledande för den fortsatta skötseln. Fuktängar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt skötsel i form av slåtter eller bete samt röjning av igenväxningsvegetation för att naturtypen skall kunna bibehålla gynnsam bevarandestatus. För vissa varianter av naturtypen krävs återkommande översvämningar.

Bevarandemål

Arealen av Fuktäng (6410) ska vara minst 1,3 hektar.

Fuktängen hävdas årligen genom bete eller slåtter och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Fuktängen har tillräcklig markfuktighet och en naturlig hydrologi, vilket kan innebära återkommande översvämningar. Miljön är öppen med endast enstaka träd och buskar. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betsdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva, och negativa indikatorarter förekommer inte heller eller i mycket liten omfattning. Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar eller trivialisering.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt.

9010 - Taiga

Areal: 97,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 97,2 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen utgör större delen av Ollajvs Natura 2000-område. Skogen är till stor del äldre grandominerad barrskog, och i området finns ett flertal sumpskogspartier (både gran- och tallsumpskog). Skogarna har höga naturvärden: Rikliga mängder död ved och en hög, jämn luftfuktighet ger en mångfald av värdefulla livsmiljöer för insekter, lavar, svampar, och mossor och här förekommer ett flertal ovanligare arter i dessa grupper. Ollajvs utgör också häckningsplats för ett stort antal fågelarter, flera av dem rödlistade. Området bär fortfarande spår av tidigare extensivt utmarksbete. Förutom ett planterat f.d. hygge i södra delen av området har inga avverkningar förekommit under 1900-talet förutom viss plockhuggning.

Generell beskrivning

Naturtypen förekommer i boreal till boreonemoral zon på torr till blöt och näringsfattig till näringsrik mark. Men trots variationen omfattar taigan till övervägande del skogar belägna på surare och näringsfattig mark på moräner eller glacifluviala sediment. Taiga utgör majoriteten av barrskogen i den boreala regionen och är vitt spridd över den.

Taigan betecknas normalt som urskogsartad skog, naturskog eller skog med naturskogskvaliteter. Med naturliga, gamla skogar menas skogar som har kvar en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning och bete, men de har aldrig omfattats av kalavverkningar. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. I en taigaskog är trädskiktets krontäckningsgrad normalt 30-100% och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg, men även små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma tex ek, bok och på fuktigare mark al. Naturtypen innefattar dessutom brandfält och stormfällningar, och dessa har ofta en lägre krontäckning. En taigaskogs hydrologi är inte under stark generell påverkan från markavvattning.

Taigan kan betraktas som en serie skogstyper med sinsemellan olika sammansättning och naturvärden beroende på abiotiska faktorer såsom markfuktighet och lokalklimat. En betydande del av taigan har i ett naturtillstånd påverkats av storskaliga dynamiska krafter, främst i form av brand men även översvämningar, väderfenomen och påverkan genom insekts- och svampangrepp. Ibland kan en skogstyp övergå i en annan typ genom störning eller succession, t ex då lövbrännor etableras efter brand i barrskog för att sedan övergår i bland- eller barrskog, eller då gran får ökad utbredning i tallmiljöer som inte brunnit på länge. Inom naturtypen västlig taiga kan nämnas flertalet undergrupper av skog, nämligen: granskog, tallskog, blandskog, triviallövskog samt kalmark och glest beskogad mark med mycket död ved efter störning (ex. brandfält) och mark i naturliga successionsstadier efter störning, (t. ex. barr-, löv- eller blandbrännor).

Gotland hyser den största sammanhängande arealen av kalkbarrskog dominerad av tall. Kalkbarrskogen är rik på örter, gräs och halvgräs, örnbräken och begynnande inslag av ris är mycket vanliga där betet upphört sedan länge. Dessa skogar är ibland öppna men ofta stadda i igenväxning; enbuskar tättnar och trädförnyringen har ökat efter betets frånvaro. På ön finns även taigatypskogarna hållmarkbarrskog och alvarskog.

Taigan hyser en rad hotade arter bland fåglar, mossor, lavar, svampar och evertebrater. Många av dessa arter är beroende av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, flertalet trädarter, död ved,

brandfält och förekomsten av olika skogliga successionsstadier. Torra och varma kalktallskogar har på Gotland visat sig hysa en mycket intressant fjärils- och skalbaggsfauna med många rödlistade arter. Bland rödlistade kärlväxter som ofta växer torrt på tunna jordar kan nämnas röd skogslilja, alpnycklar, tovsippa, nipsippa och alvarstånds. Bland förnasvampar är olika jordstjärnor mycket karaktäristiska, t.ex sträv jordstjärna samt andra speciella röksvampar som vit stjälröksvamp. Bland mykorrhizasvampar som kan växa i torr tallskog bör nämnas tex svartgrön spindelskivling, tallvaxskivling, vinrisk och lilaköttig taggsvamp.

Bevarandemål

Arealen av Taiga (9010) ska vara minst 97,2 hektar.

Ett påtagligt inslag av gamla granar och tallar, grova träd samt död ved i form av torrträd, torrakor och lågor ska förekomma. Stående och liggande död ved av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier ska förekomma rikligt. Skogen ska vara flerskiktad. Skogen utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik och naturliga störningsprocesser, så som självföryngring och att trädindivider dör av naturliga orsaker, stormfällning, insektsangrepp, översvämningar och brand. Området har en naturlig hydrologi med tillräcklig markfuktighet i sumpskogspartierna.

En naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

1386 - Grön sköldmossa, *Buxbaumia viridis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Grön sköldmossa är en mossa med oansenliga och kraftigt reducerade skott, och känns igen främst på sina kapslar. Antalet bildade kapslar varierar mycket och dödligheten är hög – oftast mer än 50%. Arten förekommer i olika typer av frisk till fuktig barrskog och blandskog, där den växer på multnande stammar och stubbar i sena nedbrytningsstadier samt på och mellan grova rötter av levande och döda träd. Substratet är oftast murken och mjuk ved av gran, men den kan även förekomma på ved av tall och lövträd. Vanligtvis finns endast några få sporkapslar på varje låga/stubbe. I sällsynta fall kan grön sköldmossa även förekomma direkt på humusrik skogsmark. I Sverige verkar arten föredra något mer näringsrika granskogar med stort inslag av lövträd. Arten är kortlivad och konkurreras snabbt ut när växtplatsen blir övervuxen av större mossor som t.ex. husmossa (*Hylocomum splendens*).

Grön sköldmossa finns i skog med kontinuerlig tillförsel av mjuk död ved som mossan kan växa på. Sådana förhållanden är vanligast i skog som lämnats till fri utveckling med tillhörande intern beståndsdynamik och småskaliga naturliga störningar. De substrat som mossan föredrar är relativt kortlivade och därför är det viktigt att det finns en kontinuerlig tillgång på lämpligt substrat inom spridningsavstånd. Arten förväntas normalt kunna sprida sig som mest 1 meter vegetativt och effektivt 1 kilometer med sporer under en 10-årsperiod. Under i övrigt gynnsamma förhållanden kan arten tänkas överleva på sikt genom att flytta mellan stubbar och annan död ved i avverkade skogar, men då krävs att tillförseln av lämpliga livsmiljöer är stor nog för att arten på sikt ska kunna fortleva inom det område den kan sprida sig i.

Grön sköldmossa har sin huvudsakliga utbredning i de sydöstliga delarna av landet, med förekomster så långt norrut som Jämtland-Ågermanland. Arten är sällsynt i Norge, Danmark och Finland. På den svenska rödlistan är grön sköldmossa klassad som LC (livskraftig), arten är också fridlyst. De huvudsakliga hoten mot arten är skogsavverkning och brist på lämpligt habitat. Även fragmentering utgör ett hot.

Bevarandemål

Grön sköldmossa ska förekomma rikligt i området och inte visa tecken på bestående populationsnedgångar. Lämplig livsmiljö, äldre skog med god kontinuerlig tillgång på grov död ved med tät markkontakt (för fuktighetens skull), ska förekomma rikligt i området.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

Dokumentation

ArtDatabanken, 2015. Artfakta *Buxbaumia viridis*, Grön sköldmossa (<https://artfakta.artdatabanken.se/taxon/210>).

Gärdenfors, U. et al. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken.

Länsstyrelsen i Gotlands län, 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-område Muskmyr SE0340101

Martinsson, M. 1997. Våtmarker på Gotland. Länsstyrelsen i Gotlands län.

Naturvårdsverket. 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr.

Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1,

Kalkgräsmarker (6210), Fuktängar (6410) och Taiga (9010).

Naturvårdsverket. 2011. Grön sköldmossa, *Buxbaumia viridis*. Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2.

Lagtexter

Art- och habitatdirektivet, Rådets Direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007.

7 kap. 27-29 §§ Miljöbalken (1998:808).

15-17 §§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken.

Bilagor

Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området Ollajvs.

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Ollajvs.

Bilaga 1. Karta över utbredningen av naturtyper inom Natura 2000-området Ollajvs

